

Školitelský posudek k bakalářské práci Roziny Luci Ferdics

ADHD medzi medikalizáciou a demedikalizáciou

(FHS UK, 2024)

Bakalářská práce Roziny Luci Ferdics je zdařilým příspěvkem do debaty v medicínské antropologii o medikalizaci, tedy o způsobech a procesech, které umožňují vnímat a nakládat s určitou skutečností jako problémem náležitým do kompetence biomedicíny a vyžadujícím lékařskou intervenci. Současně je důležité zdůraznit, že promýšlení medikalizace v obhajované práci se neodehrává pouze prostřednictvím relevantní literatury (např. P. Conrad, M. Foucault, G. Maté), ale je ukotveno v originálním empirickém výzkumu zaměřujícím se na problematiku poruch pozornosti, AD(H)D.

Práce je členěna standardně na úvod, teoretickou a metodologickou kapitolu, následované empiricko-analytickou částí a závěrem. Každá z kapitol přináší zajímavé postřehy a myšlenky. Teoretická část nabízí vymezení konceptů, která mají autorce především sloužit pro analýzu jejího empirického materiálu. Jestliže její vymezení medikalizace a demedikalizace je přesvědčivé (jako vhodné se jeví i zpracování úvah G. Matého), určitý problém vidím v provázání (de)medikalizace s druhým klíčovým konceptem, tedy konceptem vědomého těla od N. Scheper-Hughes a M. Lock. Tady by bylo vhodné explicitně argumentovat, jak se procesy (de)medikalizace mohou projevat ve vztahu k individuálnímu zakoušení, socialitě a moci/vzdoru, tedy ke „třem tělům“, která N. Scheper-Hughes a M. Lock vymezují.

Metodologická část, ve které autorka provází svým výzkumným designem a strategiemi vytváření dat, je přehledně a logicky zpracovaná. Oceňuji autorčino počínání v terénu, které kromě osmi rozhovorů s terapeuty a rodiči dětských pacientů zahrnovalo zúčastněné pozorování v zařízeních dvou poskytovatelů soukromé zdravotní péče v bilingvní části Slovenska, kde jsou využívány neortodoxní diagnostické a terapeutické postupy. To, co v této části práce (ale v práci jako celku) postrádám, je hlubší popis a analýza „terapie TSMT“, „Basic terapie“ (podle autorky jsou tyto přístupy rozvíjené především v Maďarsku) a neurofeedbacku, a to především s ohledem na jejich genealogii a pozici v rámci systému zdravotní péče na Slovensku (v ČR má neurofeedback a s ním spojené technologie za sebou řadu kontroverzí a teprve nedávno byly uznány ministerstvem jako léčebné prostředky).

V empirické části autorka velice pěkně demonstruje řemeslo kvalitativního výzkumu a analýzy, kdy v rozhovorech a pozorování identifikuje konkrétní podoby ambivalentnosti (de)medikalizace ADHD vnímané rodiči a terapeuty. Přestože některé citace rozhovorů a ukázky z terénních zápisků jsou příliš dlouhé, a zasloužily by si více analytických vstupů a propojení s konceptem vědomého těla, autorčina zjištění týkající se „altermedikalizace“ – tedy nedominantních způsobů medikalizace - jsou empiricky podložená a robustní.

Z formálního hlediska je práce pečlivě zpracovaná; obsahuje všechny náležitosti kladené na tento typ práce včetně přehledné strukturace textu a jednotného citačního úzu a bibliografie.

Bakalářskou práci Roziny Luci Ferdics doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení mezi výborně (1) a velmi dobře (2).

V Praze 16. 9. 2024

Jaroslav Klepal